

Fašismus aneb „vše ve státě, nic proti státu, nic mimo stát“

Pojem fašismus pochází z latinského slova fascis, které se překládá jako svazek. Původně označovalo jilmové pruty, které byly součástí znaku úředníků římského impéria.

Co to je fašismus?

Fašismus je totalitní ideologie postavená proti demokracii a liberalismu, vychází z nacionalismu. Fašismus byl poprvé uplatněn Benitem Mussolinim v meziválečné Itálii. Dnes jsou jako fašistické označovány i formy vlády, které naplňují cíle původního fašistického programu jen částečně.

Charakteristika fašismu

- nadřazení zájmů celku nad zájmy jednotlivce
- usiluje o totalitní stát
- snaha o udržení disciplíny a plynulého chodu státu
- cizince a přistěhovalce považuje za původce všeho špatného
- v čele státu požaduje silného vůdce
- potlačování opozice násilím, propagandou a cenzurou

Fašismus

- není antisemitismus – v původním italském fašistickém hnutí bylo mnoho židů
- je silně antikomunistický – proti třídnímu boji, potlačování rolnických bouří

Vznik a vývoj fašismu

Fašismus je následkem první světové války. Navíc převzal myšlenky různých politických filozofů a teoretiků např. Aristotelův a Hegerův organicismus (nadřazení zájmu celku nad zájmy jednotlivce), Nietzscheho teorie o nadčlověku nebo Paretova teorie elit.

Hlavními teoretiky byli Benito Mussolini, Giovanni Gentile a Mario Palmieri, který jako základní principy fašismu označil jednotu, autoritu a povinnost. V roce 1932 Mussolini a Gentile napsali pojednání Fašistická doktrína. Fašismus označili jako popření předešlých ideologií – socialismu, liberalismu atd.

Příčiny vítězství fašismu v Evropě:

- nestabilita vlád
- ekonomická, politická a společenská krize
- nedůvěra v demokratické principy
- obava z růstu moci komunistických hnutí

Fašismus v Itálii

Benito Mussolini založil fašistickou stranu v Itálii. Moci se chopil 28. října 1922 při Pochodu na Řím. Následně byl italským králem jmenován ministerským předsedou. Roku 1926 Mussolini vyhláší fašistickou diktaturu s vládou jedné strany. Itálie pak brzy zahájila agresivní zahraniční politiku (r. 1934 dobytí Habeše) a stala se německým spojencem. Na Hitlerův nátlak Mussolini přijal Norimberské zákony. Italský fašistický režim padl 25. července 1943, kdy byl Mussolini odvolán a uvězněn.

Další fašistické režimy

Frankismus – fašistický režim ve Španělsku. Vůdcem byl generál Francisco Franco, který se dostal k moci během občanské války (pomoc od Itálie a Německa – během druhé světové války se k nim nepřipojil). Hlavní znaky: netolerance k menšinám (Katalánci, Baskové). Režim vydržel a do Francovy smrti v r. 1975.

Perónismus – fašistický režim v Argentině. Vůdcem byl generál Perón, který se dostal k moci v r. 1946 po voj. převratu (1943 – postupně povyšoval). Byl obdivovatelem it. fašismu. Abdikoval v roce 1955. V roce 1973 byl opět zvolen do čela státu do smrti v r. 1974.

V Portugalsku byl od roku 1928 fašistický režim vedený diktátorem Salazarem. V Německu vliv fašistické ideologie vyvrcholil vítězstvím nacistického hnutí.

Dnešní fašismus

Na konci 20. století se objevila řada menších skupin a politických stran s neofašistickými myšlenkami, které se šíří po celém světě. Relativně významné neofašistické strany existují např. v Itálii. V Německu a v jiných zemích se vliv neofašismu překrývá s neonacismem.